

Arabako zenbait eskualdetako euskara eskolak Gasteiztik kudeatzen ditu AEK-k, tartean euskara egoerarik ahulenean dagoen hainbat herritakoak, hala nola Añana, Mendialde eta Trebiñukoak, azken hauek Gaztelaren administraziopean. Orain dela gutxi arte Ana Fernandez AEK-ko irakaslea arduratu da kudeaketa horretaz.

«Gero eta jende gehiago joaten da Gasteiztik eskualde horietara bizitzera, eta joaten direnak euskaldunak dira, baina hango biztanle gehienak erdaldunak dira. Oso herri txikiak dira, oso isolatuak, eta hor taldeak osatzea benetako erronka da».

Badago beste arazo bat, ordea: taldeak osatzeko HABEk ezarritako baldintzak. «Egia esan, ez digute laguntzen, zeren taldeak gutxieneko ordu kopurua eta gutxieneko ikasle kopurua izan behar ditu. Herri horietako taldeetan sei lagun behar ditugu, maila berekoak eta ordutegi bera dutenak; beraz, ez da erraza. Pandemia garaian bostera murriztu zuten ikasle kopurua, baina dagoeneko pandemia gainditutzat eman dute eta normalean sei lagun behar dira taldea osatu eta diruz lagundu ahal izateko. Ratioa biztanle kopuruaren arabera da, eta sei ikaslekoa da 1.000 biztanle baino gutxiagoko lekuetan. Herri txikietan taldeak nahiko heterogeneoak izaten dira, baita maila aldetik ere; orduan, batzuetan, edo talde horretan sartzen zara edo talde barik geratzen zara, ez dago beste aukerarik. Gainera, ez dira herri berekoak izaten, eta mutur batetik bestera mugitu behar dute. Maila berekoak ez izatea ere ez da eramaten erraza, ez eurentzat, ez irakaslearentzat, zeren ikasturtea luzea da,

ANA FERNANDEZ

«Erronkarik handiena sareak sortzea da, herrietakoak autonomoak izan daitezen»

urritik ekainera arte. Hasieran igual ez zaizu inporta, baina zure denbora da, eta talde batean egotea ezer ez ikasteko besteek zuk baino maila baxuagoa dutelako, gero ez da pentsatu bezain bideragarria. Eta bajaren bat badago, hurrengo urtean arazoak izango dira talde horrekin jarraitzeko, talde horren ezaugarriak dituen pertsona bat behar duzulako,

eta taldea osatzen ez bada, ordu arte egindako inbertsioa galtzen duzu, bai gurea, bai beraiena. Nire ustez, hori arazo larria da».

Garai batean bazegoen HABEren ebazpen bat, birmatrikulatutako ikasleak izanez gero, nahiz eta gutxieneko kopurura ez heldu, jarraitzeko eskubidea zeukatela xedatzen zuena, baina aurren

«HABEk ezarritako baldintzek ez digute laguntzen, zeren taldeak gutxieneko ordu kopurua eta ikasle kopurua izan behar ditu. Herri horietako taldeetan sei lagun behar ditugu, maila berekoak eta ordutegi bera dutenak; beraz, ez da erraza»

«Herri txiki horietan hurbiltasunak eta sareak garrantzi handia daukate; jendeak besteekiko harremanak balioesten ditu, eta horretarako, taldea, aurrez aurre egotea beharrezkoa da»

Argazkia: Jaizki FONTANEDA | FOKU

aukera hori kendu dute. «Azkenean, dirua da kontua, atzean beti dago dirua. Trebiñun talde bat dago hirugarren urtean ikasle baten faltan geratu zena eta euskara teknikariari esker lortu genuen jarraitzea. Baina halakorik gertatu ezean, orain arteko ahalegina pikutara doa. Talde barik gelditzen dira eta auskalo noiz osatu ahal den berriro taldea.

AEKren erronka hiztunak sortzea da; «hala ere, zintzoak izan behar dugu. Herrietan modulazio edo ordu kopuru ezberdinak daude. Gutxienekoa 165 ordukoa da, astean bi ordu eta erdi. Horrelako modulazioarekin hiztunak sortzea ez da erraza. Gasteizen horren bikoitza egiten dugu, 330 ordukoa. Beraz, gure lehenengo erronka euskarara hurbiltzea da. Gainera, jendeak ez du titulurik atera nahi, nahiz eta denetarik dagoen, baina hori ez da profilik zabalduena. Erritmoa lasaiagoa da eta jendeak beste modu batean bizitzen du egoera».

Motibazioa euskararen ezagutza eta transmisioa dira. «Batzuk aitona-amonak dira eta ilobekin ahal dutena egin nahi dute, kantak...». Batzuek harremanak egiteko ere baliatzen dute euskara, eta horrek ere euskara sareak egitea errazten du. «Gure ustez, horixe da erronka, sarea osatzea. Taldeek jarraitzea ez da erraza; orduan, sare horiek lortzen baditugu, azkenean gu ez gara beharrezkoak. Hori da erronkarik handiena, sareak sortzea beraiek, nolabait esatearren, autonomoak izan daitezen, mintza taldeen bidez- edo. Adibidez, Argantzonen sortu genuen eta gero elkarte bat sortu zuten. Badaude beren kabuz euskaraz egiten duten elkarateak... Hori lortu nahi

dugu, nolabait esan, gu eragileak izan, baina gero beraiek dinamika hartzea».

Online ere saiatu dira, baldintzak malguagoak baitira, «baina onartu behar dugu jendea ez zaiola asko gustatzen. Nik pentsatu nuen online irakaskuntza herrietarako irtenbidea izan zitekeela, baina jendeak ez du nahi. Eta herri txiki horietan hurbiltasunak eta sareak garrantzi handia daukate; jendeak besteekiko harremanak balioesten ditu, eta horretarako, taldea, aurrez aurre egotea, beharrezkoa da. Harremanak euskaraz... tira, harremanak, zeren hainbat herritan negua oso gogorra da, eta euskarazko harreman horiek etxetik ateratzeko bide bat dira».

Talde heterogeneoak dira, eta nabari da gazte gehienek D ereduan ikasten dutela, horregatik ez dira asko, Gasteizen bezala. «Trebiñun bertan, Argantzonen, badaukagu ikastola. Esango nuke normalean berrogei urtetik gorako jendea joaten dela, salbuespenak salbuespen». Eta gehienak, «argi eta garbi», emakumezkoak dira talde guztietan.

Korrikari begira, herri guztietan herri batzordea dago. «Arabian herri txiki pila bat dago, eta Korrika ezin da guztietatik igaro, baina igarotzen ez bada ere, ekitaldiren bat egiten dute, edo besterik ez bada ere txokolatada bat, kilometroren bat erosten dute...».

AMAIA ALDANONDO PERKAZ

«Laguntzak behar dira, baina azkenean, herri ekimenei esker doa hau aurrera»

Zangozaldeko AEK-ko arduradun Amaia Aldanondo Perkazek «Aragoiko muga» duten oztopo nagusietako bat ekarri du hizpidera: Zangoza herri koskorra da, 5.000 biztanle inguru dituen, baina gainontzeko herriak oso txikiak dira. Irunberrik 1.000 biztanle baino gehiago ditu, Kasedak ia 1.000 eta beste guztiek askoz gutxiago. «Hemen dugun arazoetako bat populazioaren urritasuna da. Pirinioetan aspaldi gertatu zena gertatzen

ari da, gero eta gutxiago garela, eta hori da oro har Nafarroan dagoen erronka. Populazioa gero eta zaharragoa da eta gero eta haur gutxiago daude. Bestalde, herriak oso sakabanatuta daude».

AEKren helburua jende hori euskarara hurbiltzea da, baina haren aldeko jarrera gorabehera, ez da erraza: «Baditugu bi ikastola eta herri txikietako eskolak, baina horietan A ereduan baino ez dute ikasten, D ereduan publikorik

«Gure filosofia da herri horietara inor ez badoa, guk joan behar dugula euskararen inguruan jendea biltzeko, euskaltegia ezagutzeko, dauden aukerak...»

ez baitago, hau alderdi 'ez-euskalduna' delako. Hemen administrazioak ez du ia baliabiderik jartzen euskara sustatzeko, erraztasun gutxi ematen ditu».

Duela bost ikasturte-edo euskaltegi bat zabaldu zuten Zangozan, «eta jendea gerturatzeko eragina izan du. Gaur egun 45-50 ikasle ditugu eskualdean». Hiru herritan ematen dituzte eskolak: Irunberrin, Oibarren eta Zangozan, eta hazkunde nabarmena izan da.

Legeak ezarritako zonifikazioak, egoera soziolinguistikoa deskribatzetik harago, badirudi euskara berreskuratzeko ahaleginak oztopatzea duela xede; hala ere, badirudi argi dagoela, halaber, herritarren atxikimendua sendoa dela.

«Denetariko jendea batzen dugu: helduak, jubilatuak... jubilatu nahikotxo, bai, kontuan izan hemengo populazioaren gehiengoa adinekoa dela. Baita gazte asko ere, euskara ikasteko aukera izan ez dutenez, 20 edo 30 urteko jende asko etortzen zaigu. Beraz, ikasle tipologia askotarikoa da. Gehienak ikas prozesua hasi berria dutenak».

Haien motibazioa euskararen ezagutza da, «jendeak bere hizkuntzat hartzen duelako euskara». Hemen lana ez da motibazioa izaten. Beraz, ezagutza, ikasteko aukerarik izan ez dutelako, seme-alabak edo bilobak ikastolara eramaten dituztelako... Baita harremanak izateko aukera ere.

Aurten, AEK-ko egunerokotasunaz gainera, Korrika izango da eta pauso bat harago eman nahi izan dute. «Normalean Zangozan, Irunberrin, Oibarren... euskararen alde elkartzeko erraztasuna izan dugu, edo

Argazkia: Iñigo URIZ | FOKU